

борба за освобождаване на българитѣ отъ зловредното влияние на Византия и Римъ, — отъ византизма и католицизма — и е училъ своитѣ последователи да вѣрватъ само въ евангелскитѣ истини, борейки се за духовното и нравствено съвършенство на човѣка и гражданина, за освобождаване на разума отъ всѣки авторитетъ.

Хуманизмътъ всрѣдъ богомилскитѣ общини — борци за социална правда и свобода.

Богомилското учение е било прогресивно движение съ своя писмена литература и книжнина. То завладѣло българската наука и прѣснало изъ страната, останалитѣ славянски страни, Византия и западна Европа своитѣ литературни произведения. По-издигнатитѣ въ културно отношение съвършени и обикновени богомили сж прѣскакали своитѣ проповѣди на леснодостъпенъ народенъ езикъ.

Богомилското учение е поникнало на самобитна почва, ржководено отъ българи, преди всичко вследствие неударжливото аграрно движение на безимотнитѣ селяни-земедѣлци. Богомилитѣ цѣли петъ вѣка сж водили непрестанни борби за премахване на крепостничеството, робството и прониата, за пълното унищожение на съсловията и социалното неравенство, издигайки лозунга за отнемане на земята отъ едритѣ земевладѣлци — прониари и феодали и даването ѝ на непосредствено обработващето я население. Богомилитѣ сж живѣли съ трепетитѣ на всеотдайната и необятно широка славянска душа. Богомилскитѣ зовъ — чрезъ борба за оземяване, къмъ новъ и свѣтълъ свободенъ животъ — е попадалъ като жизненъ еликсиръ въ душата на народа, който по традиция е свикналъ да живѣе като дребенъ собственикъ, на воля, свободенъ и непотисканъ отъ никого. Бодритѣ слова на попъ Богомилъ, който въ тая мрачна епоха е ималъ смѣлостта да дигне гласъ на буренъ протестъ срещу погърчени боляри и висше духовенство, се ронятъ отъ неговата мъдра душа като низъ отъ скъпоценни бисери и народътъ, по интуиция, бързо възприема новата вѣра, бореща се противъ социалното неравенство всрѣдъ българския народъ. „Най-сетне, попъ Богомилъ добавилъ въ своята система рѣдкото за онова време хуманно гледище за социалното положение на човѣка. Нѣщо повече, това гледище у него е изразено не като просто благопожелание, а въ видъ на протестъ противъ социалнитѣ неправди надъ беззащитнитѣ, противъ институцията на робството, боярството и монархията. Попъ Богомилъ е дрѣзналъ да пише на знамето си онова искане, което се е таело винаги въ душата на потѣпканитѣ, но което никой не се е осмѣлилъ да заяви